

Verslag van het juryberaad

In de ochtend van de 12e april kwamen we bijeen voor de jurering van de tien genomineerde documentaires voor de Fritschy Stadscultuurprijs Sittard-Geleen 2012. Zes juryleden met een verschillende achtergrond: een acteur-toneelschrijver, een neerlandicus-kunstenaar, een filmconservator, een kunstenaar-fotograaf, een kunsthistoricus en een filmmaker. Het leek een aardige confrontatie van invalshoeken te worden. En dat was het ook, hoewel minder confronterend dan wel elkaar aanvullend, bleek achteraf.

Tijdens de inleidende besprekingen werd al snel duidelijk dat het van sommige films moeilijk afstand nemen is, handelend over een onderwerp waaraan niemand van ons zich kan onttrekken: het afscheid van het leven. Documentaires als Akkers van Margraten, Leven naar de dood toe en Niet zonder jou, leveren indringende verhalen op, die niemand onberoerd laten. Het onderwerp echter is niet het doorslaggevende criterium, maar veeleer de wijze waarop het verhaal met filmische middelen verteld wordt, en zo bezien is juist die documentaire indrukwekkender, die de toeschouwer weet te boeien, ondanks het onderwerp.

Tegen lunchtijd bleven er zo nog drie genomineerde films over. We besloten, na een korte discussie over één ervan, de andere twee nog een keer met een aangescherpte blik te bekijken.

De uiteindelijk winnende film werd er alleen maar sterker op. Ja, inderdaad, zoals een juryrapport over andere films van Hans Heijnen meldde: grote persoonlijke betrokkenheid, authentieke ontroering zonder effectbejag, echte mensen met ontroerend gewone verhalen. Kan dit juryrapport daar nog iets aan toevoegen?

Ja wat technische zaken: een subtiele cameravoering (het licht inzoomen op het einde van het laatste gesprek met Sjra Heijnen als een afscheid, wat het ook was), een puike montage, de uitermate passende, en dus ondersteunende muziek, maar ook de langzaam groeiende betekenislagen.

Aanvankelijk lijkt de film de aandacht te richten op de vele doden die er in de loop van de tijd te betreuren zijn geweest op deze weg, maar geleidelijk verplaatst zij zich naar het leven van de mensen die al zoveel jaren aan deze weg gewoond hebben, glazenier Sjra, boer Thei, douanier Sjra, hun bezigheden en herinneringen, hun dromen en soms, de ontzuivering, de veranderingen die zich voltrekken aan hun leven, in hun leven en de aanvaarding. Vooral de aanvaarding.

En met terugwerkende kracht voegen zich daarin, wat eerst sfeerbeelden van de weg leken, met een opkomende en ondergaande zon, de weg in de mist, het onverschillig aan huizen, landerijen en gehavende bomen voorbijrazende vrachtverkeer, de onwezenlijke rust na de openstelling van de ontlastende snelweg. De motieven weven zich samen tot een rijk tapijt - beelden, gesprekken, de muziek waarin de stem met een toepasselijk krasje.

Ze verdichten zich tot één thema, de weg als metafoor van het menselijk bestaan, met aan iedere einder het wenkend verschiet van het leven dat komen kan en gaan, vrijheid, maar ook afscheid, dood, een lied, maar bovenal berusting - en voordat je het weet, glijd je met deze documentaire in een gedicht van J. C. Bloem:

Men begint met het leven te aanvaarden
En eindelijk aanvaardt men de dood.
(uit 'Aanvaarding')

Een film die dat bereikt, verdient het, ooit, ergens, bekroond te worden en het mag een fortuinlijke samenloop genoemd worden dat de Fritschy Stadscultuurprijs Sittard-Geleen 2012 uitgereikt wordt aan de geboren Sittardenaar Hans Heijnen voor 'Doden Weg, zonen van de Napoleonsbaan'.

De jury bestond uit:

Marc de Corte, acteur- toneelschrijver

Frank Holthuizen, filmconservator, Limburg Museum

Jolanda Janssen, kunsthistoricus

Willem Verhaeg, beeldend kunstenaar- fotograaf

Maarten Welzen, filmmaker

Jos Ramakers, neerlandicus-beeldend kunstenaar, juryvoorzitter